

Nr 7

Onsdagen den 2 juni 1909

9:de årg.

PRENUMERATIONSPRIS:
Kr. 4: 50 pr helår (postarvodet
inberäknadt).

LÖSNUMMER 20 ÖRE.

Prenumeration sker å närmaste
poststation.

Redaktör och ansvarig utgivare:
Lektor RICH. NORDIN.

Post- och telegrafadress: *Skoltidningen, Östersund.*
Rikstelefon.

Östersund 1909. Östersunds-Postens Tryckeri Aktiebolag.

ANNONSPRIS:
Efter texten 10 öre pr millimeter,
före texten 15 öre,
utländska annonser 20 öre.

UTGIFNINGSTID:
Två gånger i månaden.

Läroverkslärarnes lönebehof.

Såsom i en föregående artikel framhållits, ha under de tre senaste åren de allmänna löneregleringarna för ämbetsverken genomförts beträffande tillräckligt många kategorier för att erbjuda fasta jämförelsepunkter med läroverkslärarnes ställning. I vissa afseenden äro därvid landsstatstjänstemännen i residensstäderna särskildt ägnade att uppmärksammas, då de i fråga om »de lokale forhold» för sin anställning äro i motsvarande belägenhet. Detta utesluter ej, att i vissa afseenden andra tjänster visa närmare frändskap med läroverkslärarnes.

En af de allmänna principer, på hvilka de ifrågavarande nya lönesta-tern baserats, är fasthållandet vid *trenne skilda normalgrader af tjänster*, hvad angår hufvudmassan af de egentliga ämbets- och tjänstemännen. Utom ramen häraf falla å ena sidan de högre chefsbefattningarna, å andra sidan betjäntes klass. Då emellertid chefsbefattningarnas lönesatser kunna för jämförelses skull äga sitt intresse, medtagas de i nedan gifna tabell. Jämte de s. k. normala tjänstegraderna ha för vissa fall skapats särskilda mellan- och undergrader.

Till *tredje gradens tjänstemän* hänfö- ras hädanefter statskommissarier i statskontoret, kammarrättsråd, kam- marråd i kommerskollegium, profes- sorer vid universiteten och Karolin- ska institutet (dock utan ortstillägg), öfverbibliotekarier vid universitetsbi-

	Lön	Tjänst- görings- pengar	Ålders- tillägg	Summa		Ortstillägg
				Begynnelse- lönen	Slutlön	
President	7,500	3,500	—	11,000	11,000	Östersund, 1,000
Generaldirektör	7,000	3,000	—	10,000	10,000	Luleå, 1,000
Öfverdirektör ¹⁾	6,200	2,800	—	9,000	9,000	Umeå, 1,000
Mellan- ²⁾	5,700	2,500	—	8,200	8,200	300
Tredje normalgraden	5,000	2,500	1 å 600	7,500	8,100	600
Mellan- ³⁾	4,200	2,000	1 å 600	6,200	6,800	600
Andra normalgraden	3,600	1,800	2 å 500	5,400	6,400	400
Första normalgraden ⁴⁾	2,600	1,600	3 å 500	4,200	5,700	300
Landskanslist	2,200	1,500	3 å 500	3,700	5,200	300
	1,200	800	3 å 300	2,000	2,900	200

bliboteken, räntmästare vid universite-
ten, intendenten vid naturhistoriska

riksmuseum (dock utan ortstillägg), landssekreterare och landskamrerare samt enligt Kungl. Maj:ts förslag hof- rättsråden (dock med den modifikation, att begynnelselönen satts 600 kr. lägre — med hänsyn till att befordran till dessa tjänster, som äfven skola ersätta de hittillsvarande asses- sorstjänsterna, kommer att äga rum relativt tidigt, — hvaremot två ålders- tillägg inträda, så att slutlönen blir densamma som eljest i denna grad).

Till *andra gradens tjänstemän* räknas advokatfiskal och arkivarie i kam- markollegium, sekreterare och advo- katfiskal i kammarrätten, förste arkiv- arier vid riksarkivet, landsarkiv- arier, förste bibliotekarier vid Kungl. biblio- teket och universitetsbiblioteken (hit- tills vice bibliotekarier), antikvarier (förut »amanuenser») vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, kamrerare vid universitetens drätsel- verk samt enligt Kungl. Maj:ts för- slag advokatfiskal i hofrätterna.

Tjänstemän af första graden äro stämpelkassörer, bokhållare, revisorer och registrator i statskontoret, nota- rier i kammarkollegium och kammar- rätten, andre arkiv- arier (förut kallade amanuenser) och registratorer i riks- arkivet, andre bibliotekarier (förut amanuenser) vid Kungliga biblioteket och universitetsbiblioteken samt (dock med 100 kr. mindre tjänstgöringspen- ningar och allenast två åldersstillägg å 500 kr.) länsnotarier och länsbokhå- lare.

Vid läroverksreformen åsyftades — enligt både departementschefens utta- lande till propositionen och riksdag- ens skrifvelse —, att läroverksad-

¹⁾ i landbruks- och landtmästerstyrelserna, ²⁾ riksbibliotekarien, riksantikvarien, riksarkivarien, ³⁾ rev- isionskommissarier i kammarrätten, ⁴⁾ revisorer i kammarrätten; (enligt förslag) notarier i hofrätterna.

junkterna skulle likställas med *första gradens tjänstemän* i fråga om *slutlöner*, sådana dessa år 1904, jämlikt 1902 års allmänna lönerегleringsföreslag, voro tilltänkta. När sedan lönerna för första gradens tjänstemän kommo att definitivt fastställas, sattes emellertid deras slutsumma, till följd af förhållanden, för hvilka i näst föregående artikel redogjorts, 200 kr. högre än för adjunkterna bestämts. *Begynnelselönerna* för adjunkter voro ämnade att möjliggöra för dem att tråda i äktenskap (se läroverkskomm. betänkande sid. 512). Härför voro de föreslagna och sedermera fastställda beloppen redan från början otillräckliga och äro det än mera nu, *dels* till följd däraf, att afdrag för pensionsbidrag ej togs i beräkning (läroverkskomm. betänkande sid. 509), *dels* därigenom att de voro fixerade med hänsyn till en gången tids nu ej längre gällande ekonomiska förhållanden. Fasthåller man vid önskvärdheten af att en ordinarie lärare bör ha tillfälle att tämligen snart bilda familj, så kan begynnelselönen icke f. n. sättas lägre än den, som utgår för första normalgradens tjänstemän inom andra ämbetsmannakårer. Det torde ändock i alltför många fall dröja åtskilligt, innan den ekonomiska ställningen för en lärare, som vunnit befordran till ordinarie, tillåter giftermål. Ty det är att märka, att läroverkskommittén vid beräkningen af en lärares nödvändiga utgifter säger sig icke hafva medtagit vare sig ränta eller amortering af skulder. Att en mycket stor del af vår kår har att räkna med dessa poster, det veta vi alltför väl, och statistisk belysning däraf saknas icke heller alldeles. I läroverkskomm. betänkande heter det sid. 1012 på tal om en utredning af spörsmålet, ur hvilka stånd och klasser läroverkslärarne utgå: »Vid bestämmande af begynnelselönerna har kommittén förutsatt, att lärarnes lefnadsbehof äro jämförelsevis små, och det är icke utan sitt intresse, om man — — — kan få en föreställning om de lefnadsbehof, lärarne från sina hem medföra. För detta ändamål har en fördelning verkställt hufvudsakligen på samma sätt som i Statistiska centralbyråns yrkesstatistik, och ett sammandrag meddelas i en tabell. Redan vid en flyktig blick på denna tabell tilldraga sig två omständigheter särskild uppmärksamhet, nämligen å ena sidan det ringa antalet elementarlärare, å andra sidan det betydande antalet jordbrukare och handverkare eller därmed jämförliga, hvilkas söner inträda på lärarebanan», och vidare: »Här kan man således fastställa tillvaron af en ståndscirkulation, hvarigenom en grupp personer, som tillhört de praktiska yrkena, i en ny generation rycker upp i det s. k.

lärda ståndet för att sedermera genom följande generation inträda på andra lefnadsbanor». Men att deltagande i denna ståndscirkulation i de allra flesta fall för den enskilde endast kan vinnas för priset af en tryckande skuldsättning, det hör till de saker, som knappast behöfva påpekas för den med studieförhållandena i vårt land förtrogne. Det kan m. a. o. äfven ha sina nackdelar att vara utgången från ett hem med »jämförelsevis små lefnadsbehof».

När löneinkomsterna ej räcka för de ofafvisliga utgifterna, måste extra inkomster, i den mån de stå till buds, anlitas. Den sorts förvärf, som det för lärare vanligen ligger närmast att räkna med, utgöres dels af privatlektioner, dels af undervisning i andra skolor. Möjligheterna till andra, ofta mera lättvunna inkomster, äro numera kringskurna genom det vid lönerегleringen som villkor fogade förbudet att utan särskildt tillstånd innehafva »annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommunens stat eller annan tjänstebefattning». Riksdagen har med detta stadgande, som har motsvarighet i de vid öfriga nyss gjorda lönerегleringar fogade villkor, åsyftat, att alla statens tjänstemän skola ägna sina krafter odeladt åt sin tjänst. Det skall visst icke förnekas, att mångsyssleri för en lärare är fördärligt, för så vidt det leder hans intresse bort från den egentliga uppgiften. Men det påståendet torde kunna upprätthållas, att af olika former af extra arbete, som kunna ifrågakomma för en lärare, är lektionsgifvande mest uppslitande och därför i längden äfven ur statens intressesynpunkt skadligast. Det vore endast en vinst för det allmänna, om det sörjdes för lärarne på ett sådant sätt, att de blefve oberoende af dylikt extra släp; endast då kan läraren »gå till arbetet i sin tjänst med den spänstighet i sinnet och den kraft i viljan, som ungdomens rätta ledning kräfver» liksom ock »ägna tillbörlig tid åt sin egen fortsatta utbildning» (läroverkskomm. betänk. sid. 512). Detta var ock en af de grundsatser, från hvilka läroverkskommittén utgick vid sitt förslag till löner, ehuru af skäl, som utredts, verkligheten ej kom att svara mot den goda viljan. Det kan erinras om, att andra tjänstemäns löner afvägts under den förutsättning, att extra inkomster ej skulle behöfva ifrågakomma (jfr min föreg. artikel). Att sörja för, att denna afsikt också förverkligas, därtill kunna vederbörande sägas hafva åtagit sig en moralisk förpliktelse genom nyssnämnda inskränkning i förvärfsmöjligheterna. Det må ock erinras om, att liksom öfriga statstjänstemäns arbetskraft genom en till 6 timmar utsträckt tjänstgöring å tjänsterummet

mera än förr tages i anspråk för statens räkning, så har den intensitet, hvarmed undervisningen numera bedrifves, till följd af en hel del samverkande förhållanden blifvit en ojämförligt större än fordom var fallet, liksom ju också läsåret ökat. Om denna intensitet skall kunna upprätthållas utan att blifva ruinerande för lärarnas fysik, beror på, huruvida dessa få tillfälle till nödig hvil och rekreation.

Med godkännande af förutsättningen, att läroverksadjunkter skola likaväl som t. ex. länsnotarier och länsbokhållare kunna lefva på sin lön, kunna anspråken beträffande de förstnämndas begynnelselöner ej blifva lägre än för dessa sistnämnda. Nu ha länsbokhållare och länsnotarier 100 kr. mindre tjänstgöringspenningar än eljest är fallet med tjänstemän af första normalgraden. Motivet till denna af statsutskottet föreslagna nedsättning är ej angifvet i dess utlåtande. Vidare äga nämnda tjänstemän endast rätt till två ålderstillägg, ett förhållande, som utan tvifvel är att ställa i samband med deras relativt gynnsamma utsikter till befordran inom landsstaten. I motsats däremot visar läroverksadjunkters befordran till högre tjänst påfallande ringa frekvens (se läroverkskommitténs bet. sid. 513 f.).

Det ena med det andra motiverar till fullo, att adjunkterna i *alla afseenden* likställas med innehafvare af *första gradens tjänster*.

Med denna likställdhet finge naturligtvis alla dess konsekvenser godtagas. En sådan blefve en ändrad proportion mellan lön och tjänstgöringspenningar; en *annan*, att det icke kan bli fråga om mer än *tre ålders-tillägg* å 500 kr. Dessa förändringar skulle emellertid icke för någon tjänsteålder medföra sänkning af nu utgående aflöning, såsom framgår af följande jämförelse mellan de nu gällande och de föreslagna lönerna: (Se vidstående tabell).

Därnäst blir frågan om *lektorernas* lönesatser. Det kunde synas skäligt att jämnställa lektorerna med andra gradens tjänstemän, hvarigenom begynneseaflöningen blefve 5,400 kr. (däraf 1,800 kr. tjänstgöringspenningar) och med 2 ålderstillägg å 500 kr. stege till 6,400 kr. (däraf 1,800 kr. tjänstgöringspenningar). Härigenom skulle lektorernas löner komma att i det närmaste ligga midt emellan professorernas och läroverksadjunkternas, hvilket förhållande onekligen hade en viss häfd för sig. Men å andra sidan kan det näppeligen sägas, att en sådan relativt högre löneförbättring i lika hög grad utgör ett livsvillkor för lektorerna, som den ofvan för adjunkterna föreslagna är för deras vidkommande. Det bör rättvisligen också

	Första normal- grads		Summa
	lön	tjänstg.- pengar	
	2,200	1,500	3,700
	2,700	1,500	4,200
	3,200	1,500	4,700
	3,700	1,500	5,200
	3,700	1,500	5,200
Läroverksadjunkts nuvarande	Summa		
	lön	tjänstg.- pengar	
	2,000	1,000	3,000
	2,350	1,150	3,500
	2,700	1,300	4,000
	3,050	1,450	4,500
	3,400	1,600	5,000
Begynnelselön	..	..	..
Efter 5 år	..	..	..
» 10 »	..	..	..
» 15 »	..	..	..
» 20 »	..	..	..

härvid tagas i betraktande, att befordringsåldern i medeltal fortfarande torde vara lägre för lektorer än för adjunkter (under 1890-talets senare hälft: resp. 37 och 40 år). Att emellertid en väsentlig skillnad i lönesatser måste bibehållas, motiverade departementschefen i 1904 års läroverksproposition med den längre och kostsammare utbildningstid, som vinnande af lektorskompetens kräver. Den skillnad har alltså sedan år 1858 utgjort 1,000 kr. i alla lönegrader, och jag skulle vilja föreslå, att samma skillnad fortfarande bibehålles. Därmed följer då som ett ofvisligt förbehåll, att äfven lektorerna erhålla rätt till 3 ålderstillägg à 500 kr., liksom fallet är i närmaste »mellangrad». Med dessa lönebelopp komme nämligen att skapas en ny mellangrad, högre än den mellan första och andra normalgraderna befintliga. Tjänstgöringspenningarnes belopp finge väl i öfverensstämmelse därmed fixeras till 1,700 kr. för alla åldersgrader. Den för lektorerna i de högsta åldersklasserna därigenom gynnsammare proportionen mellan lön och tjänstgöringspenningar (se sista tabellen) är ej utan sin betydelse, bl. a. i pensionshänseende.

Hvad beträffar *rektorslönerna*, gjorde läroverksreformen ingen rubbning i det sedan länge gällande förhållandet, att rektor ej aflönas lägre än någon annan vid samma läroverk tjänstgörande lärare. Rektors begynnelse-

lön är därför vid högre allm. läroverk lika med slutlönen för lektor och vid lägre (realskola för gossar eller samskola) lika med adjunkts slutlön, i båda fallen oberäknadt den rektor af gammalt tillkommande förmånen af fri bostad eller hyresersättning. Med fasthållande vid samma grundsats, därest ofvan gjorda förslag realiserades, skulle rektors kontanta aflöning vid högre allm. läroverk uppgå till 6,200 kr. Lägges här till hyresersättningen, f. n. uppgående med i medeltal närmare 1,300 kr. (fränsedt de fall, då boställe finnes), komme rektorslönen i medeltal att uppgå till hvad som gäller för tjänstemän af 3:dje normalgraden (dit bl. a. cheferna för universitetsbiblioteken höra). Konsekvensen skulle då fordra, att åldersstillägget sattes till 600 kr. Öfriga rektorer skulle ungefärligen nå mellangraden mellan 2:dra och 3:dje normalgraderna (ålderstillägglädes 600 kr.).

Rektorernas hyresersättning leder tanken till frågan, huruvida ej äfven för öfriga lärare en viss anpassning af löneförmåner efter olika orters dyrhetsförhållanden vore på sin plats.

Afgörande är, från den ståndpunkt, vi enligt min mening vid lönefrågans bedömning ha att intaga, att en sådan grundsats vunnit tillämpning i lönestaterna för andra tjänstemän. Dock endast inom snäva gränser, i det att s. k. ortstillägg utgår för Stockholm (första dyrhetsklassen), med undantag för vissa ofvan angifna tjänstebefattningar, samt med mindre belopp för Östersund, Luleå och Umeå (andra dyrhetsklassen). Kungl. Maj:ts förslag att till 2:dra dyrhetsklassen hänföra äfven Göteborg och Malmö vann ej riksdagens bifall. För öfriga residensstäder (tredje dyrhetsklassen) utgår intet ortstillägg. Beloppens gradering visas af första tabellen.

För läroverkslärarne utgår ju redan f. n. enligt lag hyresbidrag af kommunala medel för Stockholm och — till högre belopp — för Göteborg, i båda fallen äfven till extra lärare och i Göteborg jämväl till vikarier på *ledig* plats. I Malmö utgår hyresbidrag enligt stadsfullmäktiges beslut, ehuru numera endast till dem som före slutet af år 1904 redan kommit i åtnjutande af denna förmån. I enstaka fall förekomma dessutom vid vissa läroverk till följd af särskilda förhållanden mindre hyresbidrag till en eller annan af de ordinarie lärarne. Städerna Gäfle och Luleå lämna hyresbidrag till extra och vikarierande lärare.

Det kan ej vara tu tal om, att lärarne i öfre Norrlands städer äro i lika stort behof af ortstillägg som landsstatstjänstemännen i där belägna residensstäder. Väl kunde lyckas, att äfven en eller annan af öfriga orter därjämte borde komma i åtanke, men

med hänsyn till riksdagens nyligen intagna ståndpunkt torde sådana önskingar ej kunna vinna gehör, åtminstone hvad residensstäderna beträffar, som varit föremål för riksdagens uttalande härvidlag. — Beloppen finge tydligen för läroverksadjunkter blifva desamma som för länsnotarier (första gradens tjänstemän); för lektorer finge de särskildt fastställas (lämpligtvis till 200 kr. i andra dyrhetsklassen). Att ortstillägg, där sådant skulle ifrågakomma, borde tilldelas äfven extra och vikarierande lärare, är ej mer än rätt och billigt; beloppen borde blifva desamma som för landskanslister.

Extra lärarnes ställning i öfrigt har ej vidrörts. Någon förhöjning af arvodet torde ej böra ifrågasättas. Den frågan är ej aktuell, så länge riksdagen, såsom på senare år varit fallet, genom beviljande af behöfligt antal ordinarie tjänster, sörjer för möjlighet till en normal befordringsgång.

Artur Korlén.

Folkskolan som bottenskola.

Stockholms läraresällskap hade sammanträde lördagen den 24 april med anledning af att Svenska läraresällskapet anhängit om ett besvarande af följande tvenne frågor:

a) Är det lämpligt, att folkskolan göres till bottenskola för de allmänna läroverken i vidsträcktare mån än hvad redan nu är fallet? och

b) Är det i så fall lämpligt, att någon eller några af de allmänna läroverkens klasser indragas?

Diskussionen inleddes af ledamoten af folkundervisningskommittén, rektor *Dahlgren* från Uppsala, hvilken i ett längre anförande skärskådade skälen för och emot folkskolan som bottenskola.

Tal. erinrade till en början, att uttrycket bottenskola i mångas mun blifvit ett slagord med ett sådant suggestiva makt, utan att vederbörande alltid klargjorde för sig dess innebörd. Somliga ha velat utsträcka bottenskoleprincipen öfver hela undervisningsväsendet; här ville tal. hålla sig till dess egentliga betydelse: barnskolan som bottenskola. Tal. beklagade det sätt, hvar på frågan framförts; den hade blifvit ett socialpolitiskt program, ett led i klasskampen i stället för att bli föremål för ett lugnt och sakligt bedömande, och hade så uppväckt afvoghet mellan läroverkens och folkskolornas lärarekårar. Tydligt är dock, att den ger rum äfven för moderatare ståndpunkter.

De olika synpunkterna vid bedömandet af frågan om folkskolan som

Referatet försenadt på grund af det strängt anlitade utrymmet i föreg. nummer. Det har i hvarje fall äfven nu sitt intresse, ehuru kommunalmellanskoleolyckan tyvärr redan är skedd.